

Berde Botond

Egy hálás tanítvány személyes emlékei egy atyai barátról – igaz anekdóták

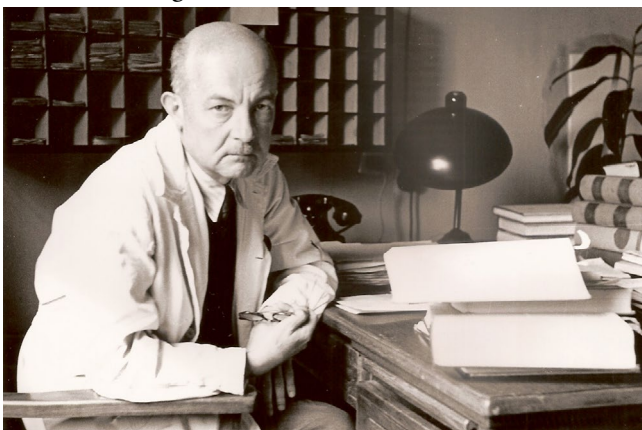
(A szigorú tanár – a szellemes vendéglátó – az elnéző atyai barát)¹

A szigorú tanár

Harmadéves medikus voltam, amikor Donhoffer professzor urat mint „a szigorú tanárt” megismertem. Ő akkor magántanár volt a belklinikán, a „belgyógyászati diagnosztika” című kollégiumért felelős. Előadásait nagy precízió és szigorú logika jellemezte – de az is, hogy időnkint a tisztelt hallgatóságához kérdéseket intézett, amelyekből kitűnt, hogy mi nem sokat tudunk és intelligenciánknak határai vannak. Ezt nem minden hallgató értékelte – és miután a tanár úr sose olvasott katalógust, a gyengébb jellemek lassanként elmaradoztak. Visszamaradt egy „praetorianusgárda” – megtörhetetlen kitartással. Ezeket azután ő gyönyörűen kiképezte.

A szimptomatológia természetesen nagy teret foglalt el az oktatásban, de nem volt nehéz észrevenni, hogy a tanár urat még jobban fascínálta az, ami a szimptómák mögött van: a kórélettani folyamatok. Én az egész későbbi karrierem alatt merítettem ebből – a belgyógyászati diagnosztika köpenyén átcsillogó – kórélettani tanításból.

De vissza a szigorú tanár előadásaihoz. Nem kell azt hinni, hogy a hűség „praetorianusgárdát” másként kezelte volna mint a „köznépet”. Egy személyes emlék mint példa: Betolták a beteget egy diagnosztikai gyakorlatra. „Botond, gyere ki!” Kimentem. „Na, vizsgáld meg.” Megvizsgáltam. „Akarasz még valamit tudni?” Ez azt jelentette, hogy meg lehetett nézni a laboratóriumi leleteket, a röntgenképet, etc. „Na, kész vagy?” Igen. „Na, blamáld magad!”

1. kép
Donhoffer Szilárd (1950-es évek)

2. kép
Berde Botond (1960-as évek)

¹ Szöveggközlés Berde Botond kéziratoss visszaemlékezése alapján. A kéziratot Szentesi András, Berde Botond unokaöccse ajándékozta 2014-ben a Pécsi Egyetemtörténeti Gyűjteménynek.

A szellemes vendéglátó

Otthon szellemesen konverzáló, figyelmes vendéglátó volt. Ha nagyon meg akarta tisztelni vendégét, játszott valamit a csellóján. (A késői romantikusokról nem sokat tartott.) A háttérben a ház három hölgye: a professzorné asszony, Dr. Mittag Margit tapintatos figyelmességgel, Ánges már nem gyermek, de nem egészen kisasszony rezervált, Hilda abban a boldog korban, amelyben az embert gátlások még nem gyötrik.

Ezekben az években a külvilágtól el voltunk vágva; annál színesebben beszélgettünk háború előtti külföldi élményeinkről. Így jött szóba Aberdeen. Mindenki tudja, hogy az insulint Torontóban Banting és Best fedezte fel. A rossz nyelvek szerint az intézeti igazgató éppen nem volt ott. A Nobel-díjat Banting és Macleod kapta meg. Macleod később hazatért és hozzá, Aberdeenbe ment annakidején tanulmányútra Donhoffer professzor úr. A skót hölgy akinél lakást bérelt megütközött azon, hogy „Doctor Donhoffer has no wool things”: mint jó középeurópainak az idevágó ruhakészletei gyapotból, nem gyapjúból voltak! Erre megkérdeztem, hogy Aberdeenben tényleg olyan hideg van-e? „Nézz ki az ablakon!” Kinéztem. Kevés nagy hópelyhek lassan lebegtek lefelé és mögöttük törött napfényt lehetett sejteni. „Na látod, ha Aberdeenben ilyen az idő, akkor az emberek kifutnak az utcára, és felkiáltanak: „What a fool heat!”

3. kép
Berde Botond és Donhoffer Szilárd Pécsett (1991 körül)

Az atyai barát

Amikor méltán híres és sokat csodált kóréletteni tankönyve megjelent, én már – a zord idők miatt – Svájcban voltam. Küldött nekem egy példányt, amelyet én néhány belül elolvastam – „elnyeltem” mint Erdélyben mondanák – nem csak a téma magisztrális megtárgyalása miatt, hanem azért is mert a kóréletteni folyamatok ismerete az én mindennapi munkám alapja volt. Hiszen mire törekszik egy farmakológus, aki therápiás célkitűzéssel dolgozik – nem speciálisan például egy enzim vagy egy receptor (etc.) tulajdonságait tanulmányozza, hanem egy adott betegállapot gyógyítására vagy könnyítésére igyekszik? Próbál egy kóréletteni szituációt egy élettani szituációba visszavezetni.

Egy hosszú lelkes levélben fejeztem ki köszönetemet az ajándékért és csodálatomat a műért. De ifjanci merészséggel egy kérdéskomplexust illetően kritikát gyakoroltam, javítást és kiegészítést ajánlottam! A nagyvonalú és elnéző mester nem vette zokon a fiatalos pimaszságot. Ha zokon vette volna, akkor [sic.!] én nem lennék se a Pécsi Egyetem honoris causa doctora, se a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja és ma nem állnék itt, hogy Donhofffer Szilárd, nagyon tisztelt és őszintén szeretett professzorom és elnéző atyai barátom emléke előtt meghajoljak.

Program:	
Magyar Tudományos Akadémia Orvosi Tudományok Osztálya <i>Ünnepi tudományos ülést tart</i>	<i>Megnyitó: Romics László, az MTA rendes tagja, osztályelnökhelyettes</i>
Donhofffer Szilárd, az MTA rendes tagja születésének 100. évfordulója tiszteletére	<i>Üdvözlés: Vizi E. Szilveszter, az MTA rendes tagja, az MTA Elnöke</i>
 Az ülés időpontja: 2002. szeptember 24. 14 óra Az ülés helye: Magyar Tudományos Akadémia Székház Nagyterem (Budapest, V. Roosevelt tér 9. II. emelet)	<i>Előadások:</i> Telegdy Gyula, az MTA rendes tagja, osztályelnök: Donhofffer Szilárd, az MTA Orvosi Tudományok Osztályának elnöke Berde Botond, az MTA külső tagja: Egy hálás tanítvány személyes emlékei egy atyai barátáról – igaz anekdoták Hollán Zsuzsa, az MTA rendes tagja: A böles széles látókörű tanítómester – emlékezés Donhofffer Szilárd akadémikusra Horváth Mihály, az MTA Doktora: Szigorú tekintet mögött érző szív Szollár Lajos, az MTA Doktora: Donhofffer Szilárd és a 20. századi magyar kórélettan Szelényi Zoltán, az MTA Doktora: Négy évtized a Mester közelében <i>Zárzó: Romics László, az MTA rendes tagja, osztályelnökhelyettes</i>

4. kép

Meghívó Donhofffer Szilárd tiszteletére rendezett tudományos ülésre (2002. szept. 24.)

KÉPJEGYZÉK

1. kép Pécsi Egyetemtörténeti Gyűjtemény Fotógyűjtemény
2. kép Pécsi Egyetemtörténeti Gyűjtemény Fotógyűjtemény
3. kép Pécsi Egyetemtörténeti Gyűjtemény Fotógyűjtemény
4. kép Pécsi Egyetemtörténeti Gyűjtemény Dokumentumgyűjtemény

---

SZEMLE
